

CoPS 0110 - 11/2008

**Strategia Rozwiązywania Problemów
Społecznych
Gminy Ślemień
na lata 2008-2015**

Ślemień 2008 r.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
CZĘŚĆ I DIAGNOZA	
ROZDZIAŁ I	
Charakterystyka Gminy.....	9
ROZDZIAŁ II	
Diagnoza problemów społecznych.....	12
1. Problemy społeczne w perspektywie Ośrodka Pomocy Społecznej.....	12
2. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych.....	15
2.1 Ubóstwo.....	15
2.2 Bezrobocie.....	16
2.3 Niepełnosprawność i starość.....	17
2.4 Alkoholizm i inne uzależnienia.....	17
2.5 Przemoc w rodzinie.....	18
2.6 Nieporadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.....	19
2.7 Bezdomność.....	20
ROZDZIAŁ III	
Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych.....	20
ROZDZIAŁ IV	
Podsumowanie części diagnostycznej.....	21
CZĘŚĆ II	
ANALIZA SWOT	23
CZĘŚĆ III	
STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	27
ROZDZIAŁ I	
1. Cele strategiczne.....	27
1.1. Sprawny system pomocy rodzinie.....	27
1.2. wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.....	28
1.3. aktywizacja lokalnej społeczności.....	30
1.4. budowa zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych.....	31
1.5. wspieranie osób starszych.....	32
ROZDZIAŁ II	
Monitorowanie i wdrażanie strategii.....	33
Podsumowanie.....	35

WPROWADZENIE

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany tych stanów zjawisk występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Obowiązek opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości.

Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2003 r. Nr 228 poz. 2255 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Opracowując lokalną strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu.

Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004-2006, oraz założenia do Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007- 2013
- Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego,
- Sektorowy Program Operacyjny Rozwoju Zasobów Ludzkich.

1. Wartości, zasady, definicje

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądania, cenne i dobre. Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, a także ogólnych warunków rozwoju;
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych oraz tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane

wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skutecznego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.

8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania,

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najslabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

Mechanizmów powstawania problemów społecznych i kwestii społecznych upatrywać należy w funkcjonowaniu społeczeństwa. Są nimi przede wszystkim:

- dezorganizacja społeczeństwa;
- gwałtowna zmiana społeczna;
- opóźnienia kulturowe;

- przemiany gospodarcze wyprzedzające przemiany w sposobie myślenia i działania;
- złe funkcjonowanie instytucji politycznych czy administracyjnych;
- niekompetencja polityków czy urzędników państwowych;
- dysfunkcjonalność instytucji społecznych;
- dominacja grup społecznych, eksploatacja, wyzysk;
- nierówności społeczne, niesprawiedliwość społeczna;
- złe funkcjonowanie instytucji edukacyjnych;
- nieprzystosowanie do pełnienia określonych ról społecznych.

Funkcjonujące w środowisku lokalnym kwestie i problemy społeczne prowadzą do wykluczenia społecznego, czyli sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Środkiem umożliwiającym przeciwdziałanie tej sytuacji jest integracja społeczna oparta na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności.

Podjęte w tym celu działania wspólnotowe służą budowie społeczeństwa opartego na demokratycznym współuczestnictwie, rządach prawa i poszanowaniu różnorodności kulturowej. W społeczeństwie tym obowiązują i są realizowane podstawowe prawa człowieka i obywatela oraz skutecznie wspomaga się jednostki i grupy w realizacji ich celów życiowych.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpocząć każdy rodzaj oferowanej pomocy.

2. Założenia polityki społecznej realizowanej przez Gminę Ślemień zdefiniowane są wobec następujących obszarów:

1. przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu najsłabszych grup społecznych żyjących w ubóstwie, wynikających z bezrobocia, niezaradności życiowej oraz patologii społecznej takiej jak: alkoholizm i przemoc w rodzinie,
2. rozwój systemów wsparcia dla osób niepełnosprawnych oraz osób starszych,

3. rozwój systemów pomocy dziecku i rodzinie,
4. wdrażanie i monitorowanie Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Założenia tej polityki społecznej realizowane będą poprzez:

- kontynuację współpracy z organizacjami pozarządowymi w celu realizacji podejmowanych działań,
- specjalistyczne szkolenia kadry pracującej z osobami z grup szczególnego ryzyka,
- prowadzenie działań umożliwiających wykorzystanie środków finansowych Funduszy Strukturalnych,
- podejmowanie działań na rzecz dzieci, młodzieży i ich rodzin,
- opracowanie i realizację programów zgodnych z celami Gminnej Strategii Rozwiązywania problemów Społecznych,
- pobudzanie społecznej aktywności ukierunkowane na kształtowanie umiejętności w zaspokajaniu potrzeb we własnym zakresie prowadzących do życiowego usamodzielnienia się osób i rodzin.
- Wspomaganie społecznych inicjatyw,
- Inspirowanie idei samopomocy i wolontariatu.

Cele strategiczne

1. Tworzenie efektywnego systemu zapobiegania i rozwiązywania problemów społecznych,
2. Tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu instytucje rodziny,
3. Aktywizacja osób bezrobotnych,
4. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
5. Wyrównywanie szans życiowych osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialno bytowej,
6. Pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym,
7. Tworzenie sprawnego i nowoczesnego systemu profilaktyki uzależnień.

CZĘŚĆ I

DIAGNOZA

Rozdział I

CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Ślemień położona jest w południowej części województwa Śląskiego i we wschodniej części powiatu żywieckiego, w odległości 14 km od Żywca i 20 km od Suchej Beskidzkiej. Gmina graniczy z następującymi gminami: od wschodu ze Stryszawą, od południa z Świnną i Jeleśnią, od Zachodu z Gilowicami i Lękawicą. Gmina Ślemień jest stosunkowo młodą gminą, powstała w 1991 r. w wyniku reformy administracyjnej, po podziale gminy Gilowice-Ślemień. Obecnie w skład gminy wchodzi wsie: Ślemień, Kocoń i Las. Gmina położona jest w obrębie Beskidu Makowskiego - część południowa gminy rozdzielona Kotliną Żywiecką sięgająca w dolinę Lękawki. Gmina w 60% jest zalesiona, co wynika z jej górskiego położenia. Obszary leśne zajmują 2671 ha, a całość lasów zaliczana jest do I kategorii ochronności glebochronnych i wodochronnych. Dodatkowo położenie ich w planowanych granicach Parku Krajobrazowego Beskidu Małego i jego strefy ochronnej (otuliny), powoduje wprowadzenie szczególnych rygorów w ich użytkowaniu i zagospodarowaniu. Gmina zajmuje obszar 46 km².

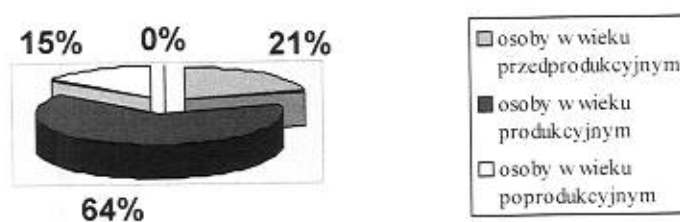
Rycina 1. Gmina Ślemień na tle powiatu żywieckiego.

1.1. Ludność.

W 2006 roku teren gminy Ślemień zamieszkiwało 3.453 osób, w tym 1.754 kobiet, natomiast w roku 2007 teren gminy zamieszkiwało 3.472 osoby w tym 1.767 kobiet.

Z tego w roku 2007 wg stanu na 31 grudnia teren gminy zamieszkiwało 761 osób w wieku przedprodukcyjnym (358 kobiet i 403 mężczyzn); 2.197 osoby w wieku produkcyjnym (z czego 1171 kobiet i 1026 mężczyzn) oraz 514 osoby w wieku poprodukcyjnym (176 kobiet i 338 mężczyzn).

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Ślemień wg.
stanu na
31 grudnia 2007 r.

Dane Ewidencja Ludności- Urząd Gminy Ślemień.

TABELA NR 1.

Liczba mieszkańców w rozbiciu na miejscowości :

Miejscowości wchodzące w skład Gminy	Liczba mieszkańców			
	Stan na 31.XII.2006		Stan na 31.XII.2007	
	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety
Ślemień	1968	988	1980	994
Kocoń	705	365	713	368
Las	780	401	779	405

Źródło: dane z referatu prowadzącego ewidencję ludności Urzędu Gminy w Ślemieniu

1.2. Gospodarka.

Dominującą funkcję w strukturze gospodarki gminy pełnią podmioty zajmujące się handlem lub usługami. Na terenie gminy brak jest dużych gospodarstw rolnych, w związku z czym rolnicze formy działalności są nieliczne.

Na terenie gminy działają łącznie 153 podmioty gospodarcze nie związane z rolnictwem. W poszczególnych sekcjach dominują różne formy działalności usługowej, przede wszystkim podmioty handlowe oraz oferujące usługi w segmencie budownictwa. Podmioty te zawarto w poniższym zestawieniu:

TABELA NR 2.

Podmioty gospodarcze z podziałem na formy działalności.

Podmioty gospodarcze	Liczba	(%)
Sklepy, inne handlowe	18	11,8 %
Usługi budowlane	12	7,8 %
Handel obwoźny	36	23,5 %
Usługi transportowe	4	2,6 %
Gastronomia	8	5,3 %
Mechanika pojazdowa	6	3,4 %
Zakłady betoniarskie i kamieniarskie	1	0,6 %
Inne	68	44,5 %
OGÓLEM	153	100,0%

Zródło: dane z referatu prowadzącego ewidencję działalności gospodarczej Urzędu Gminy w Ślemieniu

Brak jest wyraźnej specjalizacji. Praktycznie nie wytwarza się wyrobów związanych z lokalną tradycją (rzemiosło, drobna wytwórczość).

Do największych zakładów znajdujących się na terenie Gminy Ślemień zaliczyć można:

1. Rozlewnię Wód „KENT-POL”
2. Rozlewnię Wód „AQUA”
3. Zakład Przetwórstwa Mięsnego – Masarnia Ślemień,
4. Zakład Remontowo-Budowlany BUDROMOST –Las,
5. Piekarnię- E. Gibas Ślemień,
6. SZPACHPOL – Ślemień,
7. Firmę „AREX” –Las

1.3. Edukacja.

➤ **Przedszkole:**

Na terenie gminy Ślemień funkcjonuje 1 przedszkole – Przedszkole Publiczne w Ślemieniu. Funkcjonują w nim 4 oddziały, z czego dwa oddziały „0” (35 uczniów), pozostałe dwa oddziały skupiają 46 dzieci.

W przedszkolu zatrudnionych jest 6 nauczycieli w pełnym wymiarze i 1 w niepełnym wymiarze czasu pracy.

➤ **Zespół Szkół :**

W skład Zespołu Szkół w Ślemieniu wchodzi: Szkoła Podstawowa im. Ks. Jana Twardowskiego i 1 Gimnazjum. W Zespole Szkół uczy się 348 uczniów w 18 oddziałach. Szkoły zatrudniają 29 nauczycieli w pełnym wymiarze czasu pracy oraz 16 w niepełnym.

Ponadto na terenie Gminy Ślemień funkcjonuje 1 Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Lasie do której uczęszcza 53 troje dzieci. Szkoła zatrudnia 9 nauczycieli

1.4. Służba zdrowia

Usługi z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy Ślemień świadczy Praktyka Grupowa Lekarzy Domowych (2 gabinety), mieszcząca się w Ośrodku Zdrowia w Ślemieniu.

W Gminie Ślemień działa jeden punkt apteczny.

Rozdział II

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Diagnoza problemów społecznych została dokonana w oparciu o rozeznanie środowiskowe pracowników socjalnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ślemieniu, dane Powiatowego Urzędu Pracy w Żywcu, placówek oświatowych, Komisariatu Policji w Gilowicach oraz referatów Urzędu Gminy w Ślemieniu.

1. PROBLEMY SPOŁECZNE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

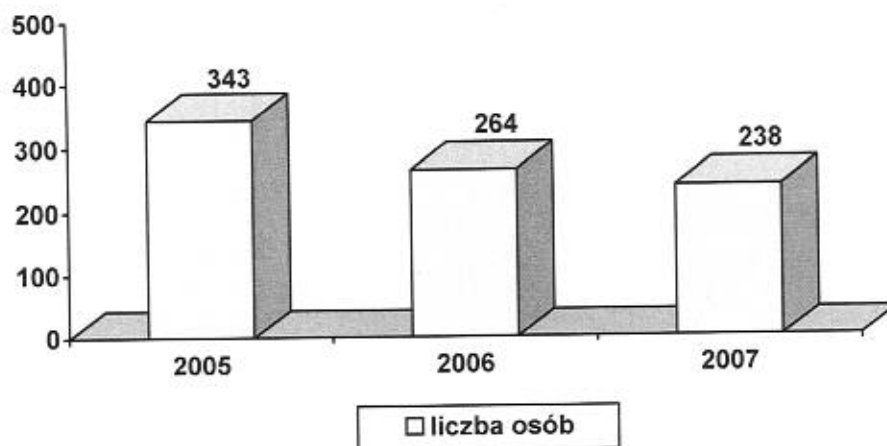
System pomocy społecznej jako jeden z elementów zabezpieczenia społecznego polityki społecznej państwa ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych. Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze; 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Ślemień odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2005 - 2006 - 2007

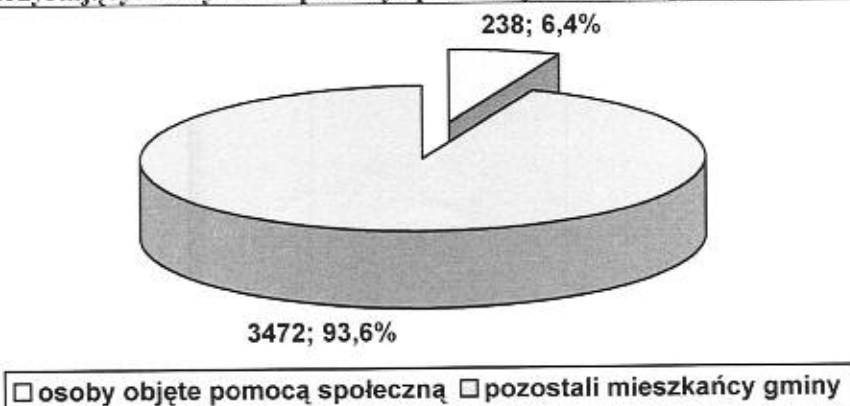
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ślemieniu

Jak pokazuje powyższy wykres, liczba osób objętych systemem pomocy społecznej ulega zmianom. Wynika to nie zawsze ze skali pojawiających się problemów społecznych, a przede wszystkim z ubóstwa. Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny.

Obecnie kryterium to jest na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej (poprzednio 461 zł) i 351 zł na osobę w rodzinie (poprzednio 316 zł). Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę uprawnionych i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa.

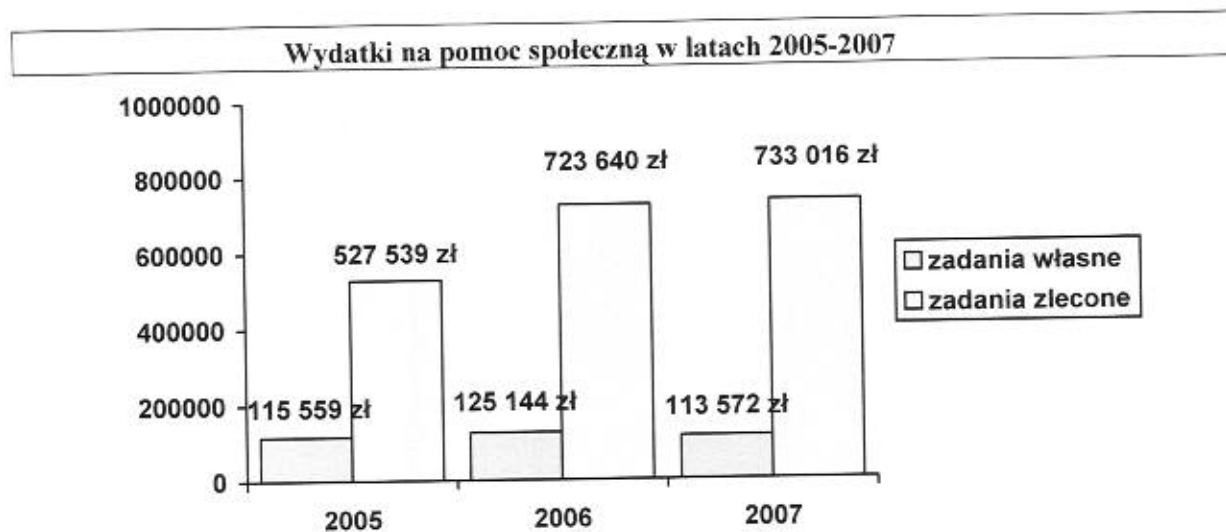
Na wahania liczby uprawnionych do świadczeń wpływ miały m.in. ustawa o rencie socjalnej i ustawa o świadczeniach rodzinnych, które spowodowały w 2004 roku przejście części klientów systemu do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i płatnika świadczeń rodzinnych.

Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność gminy w 2007 roku

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ślemieniu

Spośród 3472 mieszkańców gminy, 238 osoby skorzystały z systemu pomocy społecznej w roku 2007. Należy zaznaczyć, iż rzeczywista liczba osób korzystających z pomocy społecznej jest większa, bowiem udzielane świadczenia pośrednio obejmują również rodziny osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

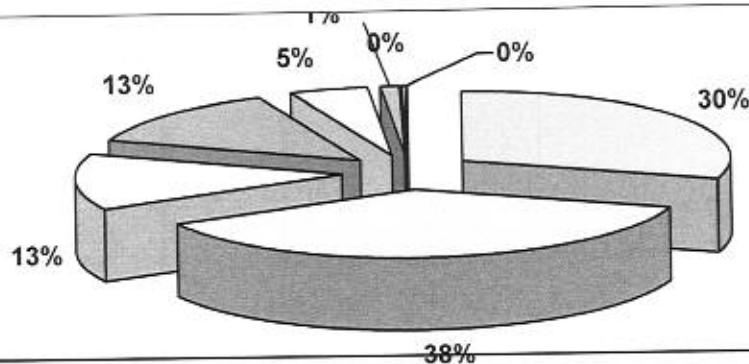
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Ślemieniu

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych pozostających w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, uwzględniając wydatki na zadania własne pochodzące z budżetu gminy, kwoty na zadania zlecone uzyskane z budżetu państwa w tym na świadczenia rodzinne .

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w gminie, należy zauważyć, iż nakłady finansowe przeznaczane na wspomaganie osób i rodzin wzrosły w porównaniu z rokiem 2005. Taki stan rzeczy był efektem wprowadzenia zmian ustawowych czyniących ośrodek dysponentem środków na świadczenia rodzinne, które – co potwierdzają powyżej przedstawione dane – stanowią niebagatelną pozycję w jego budżecie.

Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Beneficjenci niezadowoleni z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które, w trybie administracyjnym, może decyzję GOPS-u utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania.

Powody przyznawania pomocy społecznej w 2007 roku (liczba osób w rodzinach)

- ubóstwo
- bezrobocie
- bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych
- niepełnosprawność
- długotrwała lub ciężka choroba
- alkoholizm
- zdarzenia losowe
- inne (bezzadność, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ślemieniu

Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny.

Niepokojąca była duża grupa beneficjentów w wieku produkcyjnym, którzy, posiadając ku temu warunki, powinni samodzielnie pracować i osiągać dochody umożliwiające utrzymanie siebie i swoich rodzin. Uwagę zwracała również znaczna liczba dzieci wspieranych przez system pomocy społecznej, głównie poprzez dożywianie w szkołach, co dowodzi istnienia poważnych niedoborów materialnych wśród znacznej liczby rodzin.

2. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. .

2.1. Ubóstwo:

Ubóstwo jest poważnym problemem społecznym. Nie występuje ono jednak prawie nigdy samoistnie, lecz towarzyszy innym problemom - najczęściej bezrobociu, niepełnosprawności, długotrwałej chorobie czy wielodzietności. Dlatego nie będzie omawiane

indywidualnie tylko przy innych dysfunkcjach będących przyczyną korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.

Ubóstwo jako problem społeczny w Gminie Ślemień wynika z długotrwałego bezrobocia, niskiego poziomu wykształcenia. Na rzecz osób i rodzin znajdujących się w obszarze ubóstwa, GOPS prowadzi szereg form pomocowych. Istotnym wyzwaniem dla pomocy społecznej na poziomie lokalnym są działania ukierunkowane na aktywizację zawodową osób długotrwale bezrobotnych i pozostających bez pracy.

2.2. Bezrobocie

Na koniec grudnia 2007 roku stopa bezrobocia wyniosła

- w kraju 11,4%
- w województwie śląskim 9,3%
- w powiecie żywieckim 7,6%

Bezrobocie polega na pozostawaniu bez zatrudnienia przez osoby w wieku produkcyjnym, które są zdolne do pracy i zgłaszają gotowość jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu pracy. Bezrobocie jest zjawiskiem, które rodzi wiele negatywnych skutków dla osoby bezrobotnej, rodziny bezrobotnego i społeczności lokalnej. Jest główną przyczyną trudnej sytuacji finansowej i rodzinnej klientów pomocy społecznej.

Struktura bezrobotnych Gminy Ślemień według wieku:

	Liczba bezrobotnych: ogółem		Liczba bezrobotnych: kobiet	
	31.12.2006r	31.12.2007r	31.12.2006r	31.12.2007r
wiek od 18-24lat	29	15	15	7
wiek od 25-34 lat	38	38	28	30
wiek od 35-44lat	37	15	22	12
wiek od 45-54lat	51	40	31	23
wiek od 55-59 lat	5	7	4	5
wiek od 60-64 lat	4	1	-----	-----

Struktur bezrobotnych mieszkańców Gminy Ślemień według okresu pozostawania bez pracy:

Czas pozostawania bez pracy w miesiącach:	Liczba osób bezrobotnych	
	31.12.2006r	31.12.2007r
Od miesiąca	8	10
Od 1 do 3 miesięcy	42	24
Od 3 do 6 miesięcy	13	15
Od 6 do 12 miesięcy	22	13
Od 12 do 24 miesięcy	19	15
Powyżej 24 miesięcy	60	39

Struktura bezrobotnych mieszkańców gminy Ślemień według wykształcenia:

	Liczba bezrobotnych: ogółem		Liczba bezrobotnych: kobiet	
	31.12.2006r	31.12.2007r	31.12.2006r	31.12.2007r
Wyższe	6	7	4	6
Polic.i średnie zawodowe	33	25	25	16
Średnie ogólnokształcące	14	13	12	12

Zasadnicze zawodowe	60	35	30	23
Gimnazjalne i poniżej	51	36	29	20

2.3. Niepełnosprawność i starość

Za niepełnosprawną uważa się osobę, której stan fizyczny i psychiczny trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wypełnianie zadań życiowych i ról społecznych.

Niepełnosprawności jest zjawiskiem, które w obecnej sytuacji postrzegane jest w kategorii problemu społecznego, występującego zarówno w znaczeniu indywidualnym i społecznym. Ograniczenia spowodowane niepełnosprawnością utrudniają lub uniemożliwiają wykonywanie podstawowych czynności w zakresie samoobsługi czy zdolności komunikowania się z innymi ludźmi.

Głównym celem polityki społecznej wobec niepełnosprawności na terenie Gminy Ślemień jest podjęcie działań we wszystkich ważnych sferach życia: zatrudnieniu, zabezpieczeniu socjalnym, dostępie do dóbr i usług, likwidacji barier architektonicznych, komunikacyjnych, psychologicznych oraz w rozwiązywaniu problemów życia codziennego, które umożliwią pełną integrację społeczną.

Z pojęciem „starość” łączy się także pojęcie „starzenie się”. Jest to pewien proces, w ciągu którego zmniejsza się aktywność biologiczna organizmu. Wraz z postępującym procesem starzenia następują nieodwracalne zmiany w jego zdolnościach psychomotorycznych, możliwości zapamiętywania, rozwiązywania problemów, motywacji i emocjach.

Ludzie starsi, bardziej niż pozostałe grupy odczuwają braki w zaspokojeniu swoich potrzeb. Wielu z nich znajduje się w gorszej niż pozostałe grupy sytuacji materialno-bytowej. W związku z tym pogarsza się ich sytuacja oraz pozycja społeczna.

2.4. Alkoholizm i inne uzależnienia

Alkoholizm jest problemem społecznym mającym wpływ na różne sfery życia społecznego. W szczególności prowadzi do wzrostu przestępczości, pogłębia ubóstwo, wywołuje przemoc w rodzinie. Dotyka coraz częściej młodzież. Alkoholizm jest chorobą obciążoną szczególnym piętnem.

Na terenie gminy działa Gminna Komisja Rozwiązywania problemów Alkoholowych. Głównym zakresem jej działania jest prowadzenie rozmów motywująco - interwencyjnych z osobami nadużywającymi alkoholu, oraz kierowanie tych osób na badania w celu określenia stopnia uzależnienia od alkoholu. Ponadto Komisja kieruje wnioski do Sądu o orzeczenie obowiązku leczenia odwykowego, opiniuje wnioski w zakresie wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Nawiązuje współpracę z instytucjami, stowarzyszeniami, placówkami odwykowymi działającymi w sferze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Z danych Komisji wynika, że w społeczeństwie panuje niska świadomość mechanizmu uzależnienia oraz jego skutków w życiu codziennym.

Gminna Komisja w ramach realizacji Gminnego Programu stara się wspierać działania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży oraz wspiera działania lecznicze osób uzależnionych i współuzależnionych z terenu gminy.

Narkomania: tą patologią zagrożone są głównie dzieci i młodzież, szczególnie ze względu na panującą modę zażywania środków odurzających oraz łatwość ich dostępu. Z badań statystycznych wynika, że największe zagrożenie występuje w dużych aglomeracjach miejskich. Dystrybucja odbywa się w dyskotekach, pubach, kawiarniach.

Profilaktyka to przede wszystkim edukacja i informacja o skutkach. W oparciu o posiadane dane z placówek oświatowych mieszczących się na terenie gminy i Komisariatu Policji w Gilowicach wynika, że zjawisko narkomanii w Gminie Ślemień nie występuje.

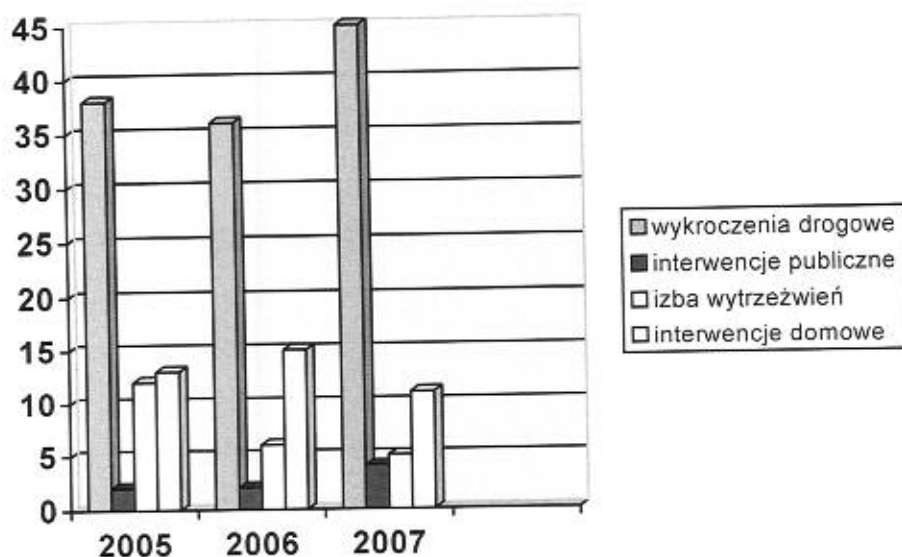
2.5.Przemoc w rodzinie.

Najbliższym środowiskiem, w którym każdy z nas funkcjonuje jest rodzina. Prawidłowo funkcjonująca zapewnia zaspokojenie podstawowych potrzeb ich członków. W rodzinie wychowują się dzieci i od tego jak będą wychowane zależy kształt przyszłych pokoleń. Aby rodzina mogła prawidłowo funkcjonować musi mieć zapewnione odpowiednie warunki tzn. mieszkanie, środki finansowe na zakup żywności, odzieży a także dostęp do leczenia i edukacji i innych zdobyczy cywilizacji. Zachwianie któregoś z tych elementów prowadzi do szeregu dysfunkcji, z których najczęściej spotykana to zjawisko przemocy w rodzinie. Prowadzi ono do powstania bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych w rodzinach. Przemoc w rodzinie zazwyczaj nie ma świadków, jednakże nie jest to powód do niedostrzegania tego problemu społecznego, wręcz przeciwnie powinniśmy skutecznie reagować na każde niepożądane zachowanie, poprzez zgłoszenie do odpowiednich służb społecznych w celu podjęcia działań w ramach interwencji kryzysowej.

Sprawca skutecznie potrafi odizolować ofiary od źródeł pomocy, nakłonić je do milczenia, a jeśli ktoś się dowie, domyśla czegoś lub zechce interweniować, może zostać skutecznie zastraszone. Dlatego charakterystyczną cechą ofiar przemocy jest rozchwianie emocjonalne, które bywa niezrozumiałe, irytujące i zniechęcające do pomocy. Ofiary często wycofują skargi, nie chcą ukarania sprawcy i sprawiają wrażenie, że same nie wiedzą, na czym im zależy. Dzieje się tak, gdyż ciągle poniżane mają zniekształcony obraz swojej osoby. Uważają, że są głupie, złe, niezdarne, czują się winne i odpowiedzialne za przemoc. Przeżywają silny lęk. Czasem podejmują działania autodestrukcyjne. Sprawca przemocy w takiej sytuacji czuje się bezkarny i usprawiedliwiony. Skutecznie manipuluje ofiarą, a także otoczeniem. Potrafi bardzo dobrze i logicznie wytłumaczyć motywy oraz cel swojego postępowania. Wszczynane przeciwko niemu sprawy karne często zostają umorzone z braku dowodów. Do zadań Ośrodka w zakresie przemocy należą ponadto działania o charakterze edukacyjno- informacyjnym dla ofiar przemocy.

W naszej gminie zauważalny jest ciągły wzrost patologii społecznej. Koniecznym jest stała współpraca instytucji i służb społecznych (Policja, Sąd, Prokuratura, Ośrodek interwencji Kryzysowej) obejmująca zespołowe przygotowanie interwencji w sytuacji uzyskania informacji o konieczności interwencji wobec przemocy w rodzinie, a w szczególności przemocy wobec dzieci. Działania te mają na celu wypracowanie spójnych rozwiązań dotyczących działań profilaktycznych.

Ilości interwencji, przestępstw oraz wykroczeń drogowych na terenie gminy Ślemień przedstawia zestawienie.

2.6. Nieporadność w sprawach opiekuńczo wychowawczych.

Rodzina dysfunkcyjna to taka, która nie potrafi dostatecznie dobrze wypełnić swoich funkcji, a więc taka, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązać swoich problemów i sytuacji kryzysowych. Dysfunkcjonalność rodziny może dotyczyć realizacji różnych zadań oraz różnego ich zakresu. Można, więc wyróżnić dysfunkcję całkowitą, oznaczającą, że w rodzinie występuje kompletne niepowodzenie w realizacji zadań rodziny i muszą ją w tym zastąpić wyspecjalizowane rodziny bądź instytucje, oraz dysfunkcję częściową, oznacza, że rodzina nie potrafi realizować prawidłowo pewnych jej zadań i podstawowych funkcji i że wymaga pomocy wyspecjalizowanych instytucji. Dysfunkcjonalność w obu jej postaciach może obejmować niepowodzenia w zakresie realizacji zadań opiekuńczych i wychowawczych, a tym samym w zakresie zaspokojenia potrzeb i oczekiwań społeczeństwa, niepowodzenia w walce z kryzysem małżeńskim, niepowodzenie w różnych innych sferach życia rodzinnego, np. w sferze zdrowia, edukacji, aspiracji członków rodziny itp. Dysfunkcyjność rodziny jest najczęściej wynikiem zbieżności niskiego stanu ekonomicznego, społecznego i kulturowego. Wychowanie i socjalizacja dziecka w rodzinie dysfunkcjonalnej są wypaczone poprzez takie zjawiska, jak: alkoholizm, narkomania, bezrobocie, ubóstwo, nieporadność życiowa i zachwiane normy moralne rodziców, brak opieki, rozwody, przestępczość, w tym przestępczość przeciw rodzinie, niepełnosprawność członków rodziny. Najtrudniejsze warunki rozwoju mają dzieci w rodzinie zdemoralizowanej, o niskiej kulturze osobistej i poziomie moralnym. Uczą się złego zachowania, gdyż są świadkami wyzwisk, kłamstw, oszustw, rozstrzygania problemów krzykiem. Niewłaściwie wykonanie obowiązków rodzicielskich w stosunku do dzieci niejednokrotnie przybiera formę zachowań patologicznych. Częstym zjawiskiem jest bicie i wyzywanie dzieci, najczęściej z błahych powodów. Psychiczne i fizyczne znęcanie się rodziców nad dziećmi oraz dorastających dzieci nad rodzicami jest normą. Nie wiedzą, że można postępować inaczej. Takie sytuacje doprowadzają niejednokrotnie do prób samobójczych lub samobójstw dokonanych. Jest to drastyczna dysfunkcjonalność rodziny w sferze emocjonalnej i wychowawczej. Ten rodzaj dysfunkcji stwarza konieczność wspierania rodziny w jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej, poprzez realizację pracy socjalnej. Polega ona na diagnozie deficytów w zakresie pełnienia ról

rodzicielskich, ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, w środowisku szkolnym i rówieśniczym. Praca socjalna realizowana we współpracy z placówkami oświatowymi, sądem, policją, kuratorem przynosi wymierne efekty.

2.7. Bezdomności.

Bezdomność jest problemem społecznym, którego rozwiązanie spoczywa na samorządzie gminnym. Polega na zapewnieniu schronienia, posiłków, odzieży i opieki osobom tego pozbawionym. Obowiązująca ustawa o pomocy społecznej określa to zadanie jako zadanie obowiązkowe gminy. W chwili obecnej na terenie Gminy Ślemień nie wystąpiło to zjawisko jednak nie wykluczone, że w przyszłości przyjdzie nam zmierzyć się z tym problemem.

Rozdział III

ZASOBY UMOŻLIWIĄJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

Instytucje samorządowe:

Instytucją oferującą pomoc i wsparcie w gminie jest **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej** w Ślemieniu. Podmiotem prowadzącym jednostkę jest Urząd Gminy Ślemień. Ośrodek realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych, m.in. koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie. Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych- realizuje zadania wynikające z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Organy Gminy: Rada Gminy uchwalająca programy i kierunki rozwiązywania problemów społecznych oraz zatwierdzająca środki na ich realizację. Wójt Gminy-realizujący zadania określone ustawami.

Placówki Oświatowe, Gminna Biblioteka Publiczna, Gminny Ośrodek Kultury „Jemiola”, Klub „Kuba” w Lasie, Świetlica Wiejska w Koconiu, Schronisko Młodzieżowe, Zakład Usług Komunalnych w Ślemieniu.

Organizacje pozarządowe.

W gminie Ślemień funkcjonują 2 stowarzyszenia, istnieje 1 parafia Kościoła Rzymskokatolickiego oraz 3 Koła Gospodyń Wiejskich. Pomędzy sektorem publicznym a pozarządowym istnieje dobry przepływ informacji dotyczący podopiecznych korzystających z pomocy. Samorząd gminy dysponuje uregulowaniami określonymi przez odpowiednie akty prawa miejscowego dotyczące współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego. Skutkuje to podejmowaniem współpracy z tymi organizacjami w zakresie zlecenia realizacji zadań własnych, dofinansowania działalności statutowej organizacji, wsparcia rzeczowego, lokalowego oraz w postaci doradztwa i konsultacji.

Każda społeczność, w której istnieją silne więzi społeczne, winna organizować współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi, aby współdziałać w kierunku uzupełnienia i usprawnienia instytucjonalnego form pomocy. Poniżej prezentowane są organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Ślemień. Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Ślemień:

1. Ludowy Klub Sportowy „SMREK” w Ślemieniu
2. Stowarzyszenie Przyjaciół Ślemienia,
3. Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Las i Okolic.
4. Koło Gospodyń Wiejskich w Ślemieniu , 34-323 Ślemień.
5. Koło Gospodyń Wiejskich w Koconiu, 34-323 Ślemień.
6. Koło Gospodyń Wiejskich w Lasie, 34-323 Ślemień.
7. Ochotnicza Straż Pożarna, Ślemień, 34-323 Ślemień.
8. Ochotnicza Straż Pożarna Kocoń , 34-323 Ślemień.
9. Ochotnicza Straż Pożarna Las, 34-323 Ślemień.

Rozdział IV

PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie gminy zespół korzystał z szeregu możliwości, jakie stwarza funkcjonowanie jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestano na analizie źródeł, którymi dysponuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz danymi otrzymanymi z placówek oświatowych z terenu gminy. Wykorzystano informacje od Policji, Powiatowego Urzędu Pracy i innych. Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu.

Zespół przygotowujący dokument uznał, że należy zaprogramować działania, zmierzające do rozwiązania problemów w następujących obszarach:

- **wsparcie rodziny** – rodzina powinna zapewniać swoim członkom oparcie i pomoc. Może to uczynić tylko silna rodzina, w związku z tym wszelkie problemy opiekuńczo-wychowawcze osłabiające jej funkcje powinny być diagnozowane i rozwiązywane.

- **wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym** – istnienie bezrobocia skutecznie uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych znacznej grupie mieszkańców gminy pogłębiając obszary ubóstwa.
- **aktywizowanie lokalnej społeczności do wolontariatu i inicjatyw obywatelskich** – zgodnie z zasadą pomocniczości system polityki i pomocy społecznej powinien uzupełniać i wspomagać naturalną strukturę społeczną w samoorganizacji i kompensowaniu podstawowych potrzeb.
- **uzależnienie i choroba alkoholowa** – są jednym z poważniejszych problemów społecznych. Staje się przyczyną szeregu negatywnych zjawisk, szczególnie przemocy domowej.
- **sprawne zapewnienie opieki osobom chorym, starszym i niepełnosprawnym-niezdolnym do samodzielnego funkcjonowania.**

CZEŚĆ II

ANALIZA SWOT

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **slabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

1.Kwestie osób bezrobotnych

Mocne strony

- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości,
- wykorzystywanie potencjału naukowego i technicznego w pracy z bezrobotnymi,
- odpowiednie przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi.

Słabe strony

- długotrwałe bezrobocie zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet,
- występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- osoby bezrobotne długotrwałe, charakteryzując się niskim poziomem wykształcenia, nie podnoszą swoich kwalifikacji,

Szanse

- brak zjawiska wykluczenia społecznego osób bezrobotnych
- udział instytucji w działaniach skierowanych na osoby bezrobotne,

Zagrożenia

- długotrwałe bezrobocie wpływa na osłabienie więzi społecznych, a w konsekwencji na rozwój patologii społecznych,
- istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia / szara strefa/.

2.Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- dostateczna ilość środków finansowych,
- aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- zainteresowanie samorządu problematyką dzieci i młodzieży,
- wykorzystywanie potencjału zawodowego i naukowego pracowników,
- aktywne poszukiwanie środków pozabudżetowych,
- zabezpieczanie dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego,

- propagowanie idei wolontariatu na rzecz dzieci i młodzieży.

Słabe strony

- nieadekwatne do potrzeb zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej,
- niewystarczająca liczba specjalistów do pracy z rodziną,
- nie istnieją warunki do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej.

Szanse

- wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w pracy na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- członkostwo Polski w Unii Europejskiej jest szansą na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny,
- prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych.

Zagrożenia

- występowanie zjawisk: uzależnienia od pomocy społecznej, wyuczonej bezradności, rozpad więzi społecznych, oraz zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnień, przemocy w rodzinie i ubóstwa,
- brak ofert szkoleń i doskonalenia zawodowego kadry w dziedzinie pracy z dziećmi, młodzieżą i rodziną,
- niski poziom kultury prawnej społeczeństwa.

3.Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- istnieje określony standard usług dla osób starszych,
- osoby starsze mają dostateczny dostęp do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,
- dobra dostępność domów pomocy społecznej,
- maleje liczba osób oczekujących na umieszczenie w DPS,

Słabe strony

- wzrost świadczeniobiorców wśród grupy ludzi starszych, spowodowana m.in. bardzo niskim poziomem świadczeń emerytalno-rentowych,
- osoby starsze nie mają możliwości kontynuacji aktywności zawodowej i samorealizacji w organizacjach samopomocowych,
- brak działań w celu poprawy sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych.

Szanse

- postęp medycyny wpływa na poprawę sytuacji zdrowotnej osób starszych.
- Praca socjalna w środowiskach osób starszych zmierzająca do poprawy ogólnego funkcjonowania.

Zagrożenia

- brak działań w zakresie uwrażliwiania systemu oświaty na problem osób starszych
- infrastruktura nie jest dostosowana do osób starszych,
- migracja ludzi młodych na inne tereny,
- brak placówek opiekuńczo leczniczych.

4.Kwestia ludzi niepełnosprawnych

Mocne strony

- funkcjonowanie w sferze niepełnosprawności różnorodnych organizacji pozarządowych, z którymi współpracują instytucje rządowe,
- aktywna działalność tych organizacji,
- środowisko osób niepełnosprawnych jest zaangażowane w działalność samopomocową,
- uczestnictwo osób niepełnosprawnych z terenu gminy w Warsztatach Terapii Zajęciowej w Gilowicach.

Słabe strony

- istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,
- niedostateczna baza rehabilitacyjna i oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi,

Szanse

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych,
- edukacja o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- sektor publiczny współpracuje z sektorem pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym,
- likwidacja barier architektonicznych.

Zagrożenia

- wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej.
- Niska świadomość pracodawców dotycząca akceptacji osób niepełnosprawnych w kwestii zatrudnienia.
- spadek liczby miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,

5.Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń,
- dysponowanie przez gminę stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- prawidłowo rozwinięty system pomocy w procesie leczenia odwykowego.

Słabe strony

- gmina nie dysponuje miejscami pobytu dla ofiar przemocy,
- brak organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi,
- społeczności lokalne nie włączają się w działania pomocowe.

Szanse

- traktowanie uzależnień jako problemu społecznego,
- zapobieganie szkodom społecznym w sensie: ekonomicznym, zdrowotnym i rodzinnym.

Zagrożenia

- brak systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy,
- w społeczeństwie zachodzą zjawiska zmęczenia, bezsilności i bezradności.

6.Kwestia osób bezdomnych

Mocne strony

- możliwość określenia liczby bezdomnych,
- posiadanie wiedzy dotyczącej miejsc grupowania się osób bezdomnych,
- współdziałanie z różnymi podmiotami w ramach pomocy bezdomnym,

- informowanie bezdomnych o ich prawach i możliwościach uzyskania pomocy,
- poziom kwalifikacji osób bezdomnych wpływa na ich pozycję na rynku pracy.

Słabe strony

- gmina nie dysponuje indywidualnymi programami wychodzenia z bezdomności,
- brak mieszkań socjalnych.

Szanse

- społeczna akceptacja osób bezdomnych,
- nieograniczanie praw obywatelskich osobom bezdomnym.

Zagrożenia

- brak programów pomocy dla osób bezdomnych, programów w zakresie budownictwa socjalnego oraz lokalnych programów wspierających bezdomnych i ich rodziny,
- istnienie zjawiska długotrwałego bezrobocia wśród osób bezdomnych.

CZĘŚĆ III

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOLECZNYCH

W tej części strategii zawarte są programy szczegółowe polityki i pomocy społecznej, przeznaczone do realizacji na terenie gminy. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań.

Rozdział I

MISJA

Gmina Ślemień- silne rodziny, aktywni mieszkańcy solidaryzujący się z grupami zagrożonymi wykluczeniem społecznym i marginalizacją społeczną

Cel strategiczny 1.

**Sprawy system pomocy rodzinie,
wspieranie rodziny w kryzysie,
ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży**

Cele szczegółowe:

1. Pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji oraz wspieranie i usprawnianie systemu wsparcia dla rodziny: psychologicznego, prawnego, socjalnego.
2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju, zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami.
3. Współpraca z instytucjami i organizacjami zajmującymi się opieką i pomocą rodzinie.

Kierunki działań do celu szczegółowego 1.

1. Doskonalenie systemu informacyjnego o możliwościach uzyskania przez rodziny pomocy w postaci specjalistycznego poradnictwa (psychologicznego i prawnego) oraz w postaci terapii rodzinnej.
2. Wspieranie materialne rodzin z systemu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych.
3. Zintensyfikowanie i rozwój form pracy socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze środowisk niewydolnych wychowawczo oraz samotnych matek.
4. Podejmowanie inicjatyw i nowatorskich rozwiązań na rzecz ochrony macierzyństwa i dziecka w rodzinie.

Kierunki działań do celu szczegółowego 2.

1. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin ubogich:
 - organizowanie i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole,
 - zapewnienie odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne,

- organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego,
2. Rozwój nowych form działań osłonowo-aktywizujących na rzecz dzieci i młodzieży
 3. Tworzenie i wdrażanie programów w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
 4. Opracowanie i realizacja gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.
 5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych.

Kierunki działań do celu szczegółowego 3.

1. Wykorzystanie potencjału partnerów społecznych w realizacji pomocy dziecku i rodzinie.
2. Zintegrowanie działań na rzecz dziecka i rodziny ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, zakładami opieki zdrowotnej, kościołem katolickim oraz organizacjami społecznymi.
3. Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną – wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, spartakiad we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
4. Upowszechnianie informacji o podmiotach świadczących pomoc dziecku i rodzinie.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 2.

Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Cele szczegółowe:

1. Wsparcie osób bezrobotnych, w konsekwencji ubogich i narażonych na wykluczenie społeczne.

2. Budowa zintegrowanego systemu rozwiązywania problemów uzależnień.
3. Wsparcie seniorów i osób niepełnosprawnych.

Kierunki działań do celu szczegółowego 1:

1. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania i rozwiązywania zjawiska bezrobocia na terenie gminy:
 - organizowanie stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego,
 - organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych,
 - organizowanie szkoleń i kursów umożliwiających zmianę kwalifikacji zawodowych (ze szczególnym uwzględnieniem osób powyżej 45 lat),
2. Objęcie pracą socjalną osób długotrwale bezrobotnych, tak by zachęcać je do systematycznego poszukiwania zatrudnienia. W szczególności należy dążyć do udzielenia osobom bezrobotnym wszechstronnej pomocy w zakresie: poradnictwa i zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy.
3. Współudział w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy.
4. Tworzenie na terenie gminy sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów mogących tworzyć nowe miejsca pracy.

Kierunki działań do celu szczegółowego 2:

1. Ograniczanie i zmiana struktury spożycia napojów alkoholowych.
2. Zintensyfikowanie stosownych form profilaktyki alkoholowej i narkotykowej, kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.
3. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu.
4. Propagowanie w miejscach publicznych informacji o szkodliwości spożywania alkoholu, palenia papierosów i używania narkotyków.
5. Opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania narkomanii.
6. Przeciwdziałanie przemocy domowej:

Kierunki działań do celu szczegółowego 3:

1. Rozwijanie systemu pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym w ich środowisku zamieszkania poprzez rozwój usług opiekuńczych, świadczonych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.
2. Rozwój sieci usług na rzecz osób starszych.
3. Rozwój pracy socjalnej na rzecz integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem

lokalnym.

4. Rozwój usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
5. Systematyczna współpraca z Domami Pomocy Społecznej i Zakładami Opieki Zdrowotnej, działającymi na terenie powiatu.
6. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie likwidacji barier architektonicznych i komunikacyjnych.
7. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
8. Współpraca z instytucjami, organizacjami i Kościołem katolickim, prowadzącymi akcje na rzecz ludzi starszych i niepełnosprawnych.
9. Inicjowanie i rozwijanie wolontariatu, m.in. wśród młodzieży, na rzecz opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej, szkoły.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 3.

Aktywizowanie lokalnej społeczności do wolontariatu i inicjatyw obywatelskich
--

Cele szczegółowe:

1. Inicjowanie integracji społeczności lokalnej.
2. Wspólne diagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnej.
3. Rozwijanie współpracy pomiędzy grupami społecznymi i organizacjami pozarządowymi a instytucjami rządowymi i samorządowymi.

Kierunki działań do celów szczegółowych

1. Systematyczna diagnoza i monitoring istniejących problemów społecznych.
2. Ciągłe podnoszenie kwalifikacji przez kadrę pomocy społecznej w celu lepszego rozpoznawania i reagowania na pojawiające się kwestie społeczne.

3. Doskonalenie systemu informacyjnego o możliwościach udzielania pomocy społecznej i wsparcia mieszkańcom gminy, m.in. poprzez Internet.
4. Wspomaganie inicjatyw społecznych i inspirowanie rozwoju idei samopomocy.
5. Realizacja zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych w gminie, w jak najszerszym zakresie, przez organizacje społeczne, Kościół katolicki, stowarzyszenia, pracodawców, osoby fizyczne i prywatne.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Cel strategiczny 4.

Budowanie zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy.

Cele szczegółowe:

1. Podejmowanie działań ograniczających skalę zjawiska uzależnień,
2. Wzmacnianie rozwoju placówek i instytucji zajmujących się problematyką uzależnień i leczenia tych uzależnień.

Kierunki działań do celów szczegółowych

1. Kształtowanie świadomości w społeczeństwie w kwestii poprawnego reagowania na nadużywanie alkoholu- poprzez organizowanie edukacji, pogadanek i spektakli profilaktyki
2. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu. Kontrola punktów sprzedaży alkoholu.
3. Zwiększenie skuteczności i dostępności terapii w zakresie nowoczesnych metod rozwiązywania problemów alkoholowych.
4. Profilaktyka, wspieranie i promowanie działań instytucji i organizacji zajmujących się organizacją czasu wolnego dzieci i młodzieży.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Cel strategiczny 5.

Wspieranie osób starszych w pełnieniu ról społecznych

Cele szczegółowe:

1. Aktywizowanie osób starszych i niepełnosprawnych do udziału w życiu społecznym
2. Zapewnienie odpowiednich form opieki osobom wymagającym takiej pomocy,
3. Aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki swoim najbliższym.

Kierunki działań do celów szczegółowych

1. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania poprzez rozwijanie systemu usług opiekuńczych oraz pomoc sąsiedzka.
2. Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego poprzez działalność KGW. Zaspakajanie potrzeb kulturalno-społecznych.
3. Zapewnienie usług opiekuńczych w środowisku domowym.
4. Pomoc przy ubieganiu się o miejsca w zakładach opiekuńczo- leczniczych lub domach pomocy społecznej.
5. Współpraca z PCPR i PFRON w zakresie: informowania lokalnej społeczności o programach związanych z pomocą osobom starszym i niepełnosprawnym.
6. Pomoc w kierowaniu wniosków przyznanie pomocy pieniężnej przez Urząd ds. Kombatantów.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Rozdział II

MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- **Zespół wdrażający strategię.**

Zespół powinien zostać powołany przez wójta odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: zastępca wójta, kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez wójta.

- **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać wójtowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Gminy rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty GOPS-u),
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Gminy stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).
- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

Rozdział III

PODSUMOWANIE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,*
- *Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,*
- *Programu Przeciwdziałania Narkomanii.*

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest programem wieloletnim. Realizacja zadań odbywać będzie się w ciągu najbliższych lat. Stanowi ona mechanizm inspirujący funkcjonowania społeczności lokalnej. Jest dokumentem „otwartym” na społeczną dyskusję oraz wszelkie konstruktywne uwagi i wnioski.